

nyíteni. A zsidók vagy magukévá teszik a cionizmus eszméjét, adott esetben a kivándorlás konzekvenciáját is vállalva, vagy pedig kisebbséggé szerveződnek, és feladják az asszimilációhoz való ragaszkodásukat. Szekfű meg volt győződve arról, hogy a zsidóság teljes beilleszkedése lehetetlen, s nem csupán vallási sajátosságaik miatt, hanem a folyamatos „keleti” zsidó bevándorlás miatt is.³⁴

A zsidóság hivatalos vezetői, akiket nem töltött el a zsidó nemzetudat, természetesen visszautasították ezt a disszimilációra való közvetett felhívást. Mi sem illusztrálja jobban a zsidó vezetők naivitását, látókörük beszűkültségét, mint az, ahogy az Európa-szerzte tomboló antiszemitizmust megítélték és asszimilációs-hazafias magatartásukhoz kapcsolódó elhibázott optimizmusuknak adtak hangot abban a határozatban, amelyet az ország legnépesebb és legbefolyásosabb hitközségének, a Pesti Izraelita Hitközségnek 1934. január 14-i közgyűlése fogadott el. A határozat megállapította:

Mi nem kérünk a disszimilációnak ebből az új jelszavából. Minket nem hevíт semmiféle külön zsidó nemzeti khiméra, és szembeszállunk azokkal a törekvésekkel akár külföldön, akár idehaza, akár a mi sorainkból, akár a túlsó oldalról próbálják azt a gondolatot propagálni, hogy a külföldi zsidóság körében nem egy helyütt meggyökeresedett áramlatokat és mozgalmakat a mi körünkbe is átplántáljuk... Mi tiszteletben tartjuk minden állam zsidóságának jogát és szabadságát, hogy a maga felekezeti életét és a maga zsidóságának céljait a maga meggyőződése és felfogása szerint szolgálja. De úgy, amint az országos politikában, nem indulhatunk idegen példák után, hanem állami létérdekeinket csakis a hazai jogfejlődés és a magyarság ősi alkotmányos irányelvei szerint szolgálhatjuk helyesen, akként felekezeti életünk és zsidóságunk hűséges szolgálatában sem mehetünk idegen példák után, legyenek azok bármily tiszteletre méltóak is. Mi a magunk útján akarunk haladni, és a mi utunk magyarságunknak és zsidóságunknak válthatatlanul egybeforrott útja. Ez a föld, a magyar föld: a mi hazánk. Verejtéssel és vérrel öntöttük ezt a földet, és a mi hasznos munkánk csíráztatta ki számunkra a jogegyenlőségnek áldásos gyümölcseit. Átmeneti idők viharai megrázkódtathatják, megtéphetik a magyar jogegyenlőség fájának ágait, de magát a fát ki nem dönthetik, mert a magyar jogegyenlőségnek fája a magyar alkotmányban gyökeredzik. Átmenetileg megnyirbálhatják az idők viharai a mi jogainkat, de mi a mi jogainkat magunk fel nem adjuk, mi törhetetlenül ragaszkodunk a mi magyarságunkhoz, és ezt semmiféle mégoly tiszteletre méltó külföldi nemzetközi áramlatokkal megzavartatni nem engedhetjük.³⁵

Gömbös és társai kellőképpen méltányolták ezt a hazafias hitvallást. S mintegy jutalmul megígérte, hogy a neológok és ortodoxok korszerűsíthetik felekezeti szabályzataikat, amelyek még az első világháború előtti időszakban keletkeztek. 1935-ben mindkét közösségnek országos kongresszus tartását engedélyezte a kívánt új működési szabályzat megalkotására.³⁶ A kongresszusokat melegen támogatták a magyar állam vezetői,